

Det vil altsaa sige, at efter 1928 vil der meget let uden synderlig Forandring i Udviklingen kunne være et Landsting, hvor der kun er 2 Konservative og Venstremænd mere, end de andre Partier tæller. Det er det hele.

Det svage Haab om at kunne bygge noget herpaa forudsætter een Ting til, nemlig at disse to Partier, som da vil kunne have to Stemmers Flertal i Landstinget, paa det Tidspunkt ogsaa vil være i en fast Alliance. Men Gud ved, om man kan bygge synderligt derpaa, og om nogen i sine Betragtninger over Lovgivningens Udvikling her i Landet kan bygge derpaa. De to Partier er jo nu nødt til at trække Lod, naar det gælder Tillidsposter, som de fornylig var saa fuldt ud enige om at besætte. Fornylig saa jeg i en Række Venstreblade, at en Korrespondent skildrede de svenske Valg, og der sagdes deri om det frisindede Folkeparti, at naar dette Parti havde klaret sig saa forholdsvis sammenlignet med det andet liberale Parti, var det, fordi det havde holdt sig fjernt fra al Forbindelse med Højre, som var de frisindede Vælgere unaturligt og modbydeligt. Det stod der i alle Venstrebladene. Og hvad der er særlig interessant i denne Forbindelse, er, at den svenske Forfatterinde sikkert ikke har udtrykt det saa stærkt, som det her er sagt. Der har sikkert staaet: som er dem unaturligt og byder dem imod; men det har den, der har oversat det til Venstrebladene, ud fra en Erindring om, hvad der er passet ham, maattet forstærke og skrev saa: modbydeligt.

De mange Tegn, man har set paa, at de to Valg, som er foregaaet, nu ikke er passeret uden Spor over Partiet Venstres Hoveder, har jo ogsaa givet sig Udslag i Kravet om, at eftersom man sidst vedtog sit Program i 1909, og saa meget af, hvad der stod i det, er gennemført senere, væsentlig af Radikale og Socialdemokrater, delvis ogsaa af Partiet selv i den Tid, det har haft Regeringsmagten siden 1909, kunde det være naturligt at skrive et nyt Program, og jeg har set, at der paa det store Organisationsmøde er nedsat et Udvalg til at forberede en Programudtalelse. Dette hilser jeg med Forventning. Der er for mig ingen Tvivl om, at det, som Venstre nu staar overfor, naar det skal forny sit Program, er Spørgsmaalet, om de kan skrive et Program i Pagt med Fremtiden eller ikke. Derpaa beror Partiets Udviklingsmuligheder. Den ærede Ordfører for Venstre, som i Gaar ved et Par Lejligheder glædede os ved pludselige og uventede

Udbrud af en Humor, som han alt for ofte skjuler under en Statsmands alleralvorligste Maske, brugte en Gang en Vending, som hele denne Forsamling nød som et Fund: at man ikke forstyrre Vorherres Skabninger, naar de er i Færd med at skifte Ham. Jeg vil paa ingen Maade forsøge at konkurrere med denne Humor, men jeg vil kun i al Stilfærdighed sige, at man skal ikke forstyrre Mennesker, naar de tænker, og det, Venstre for Øjeblikket gør, tror jeg, er, at de tænker, over deres Fortid og deres Fremtid, og saa vil jeg haabe, at de kommer til et godt Resultat af deres Tankevirkomhed.

Den Omstændighed, at man ikke kan bygge paa Landstinget, og at i Virkeligheden ingen kan tro paa, at der kan bygges nogen Politik paa Landstinget, har ogsaa den meget store Fordel, at den vender den politiske Opmærksomhed derhen, hvor den skal være vendt, nemlig mod Folketinget. Her i Folketinget er det, den politiske Udvikling nødvendigvis maa foregaa, og her er jo ogsaa politiske Problemer nok, saaledes at man ikke behøver at beskæftige sig med, hvorledes Landstinget stiller sig til, hvad der foregaaer hernede; før eller senere bliver Landstinget nødt til at stille sig saaledes til det, at det retter sig derefter — før eller senere. Her i Folketinget er Problemer nok, og det er Problemer, som er fælles for hele Verden.

Et af disse Problemer er, at man ikke mere er i Stand til at bygge paa det gamle Toparti-System, det, som er født af den engelske politiske Udvikling, og som endnu lever i Amerika, men under sit Liv i Amerika ganske vist er fuldkommen uforstaaeligt for Europæere, fordi de to Partier, som skifter, Demokrater og Republikanere, ikke betyder to Retninger, men saa at sige betyder to Stater, som hver for sig indenfor sine Rammer har Elementer lige fra yderste Venstre til yderste Højre, en Organisation, som er skabt af historiske Forhold indenfor det store Forbund. I Amerika lever altsaa dette System endnu; i England døde det, da Arbejderpartiet blev skabt, og hvis man søger at genoplive det nu, vil det kun blive kortvarigt. Under en selvmorderisk Politik fra det engelske Arbejderpartis og den engelske Liberalismes Side er det jo muligt, at man en kortere Tid kan genoplive Toparti-Systemet i en Konstellation: Socialisme mod Konservatisme. Men ingen i Verden kan tro, at en politisk Udvikling, der sætter op imod hinanden to saadanne Anskuelser, bygget paa to saadanne Klassefundamenter — for ikke at sige, hvad jeg ikke mener: Klasseopfattelser i